

سواد اطلاعاتی در آموزش عالی چین^۱

تألیف پینگ سان^۲

ترجمه مرضیه بردستانی^۳

چکیده

با توسعه جامعه اطلاعاتی، مسئله آموزش با چالش‌ها و فرصت‌های زیادی روبرو است. سواد اطلاعاتی یک توانایی اساسی برای افرادی است که باید از آموزش بهره‌مند شوند. به منظور ارتقاء آموزش اطلاع‌رسانی، کتابداران و مربیان چینی آموزش اطلاع‌رسانی سنتی را بازنگری کرده و آماده می‌شوند نقش خود را در آموزش اطلاع‌رسانی در قرن جدید ایفا کنند. این مقاله محیط آموزشی و اطلاعاتی جدید را در چین بررسی می‌کند و درباره افزایش نیازهای اطلاعاتی و دانشی در آموزش عالی این کشور به بحث می‌پردازد. برخی روش‌ها و شاخص‌ها برای گسترش سواد اطلاعاتی پیشنهاد شده است و برخی آزمایش‌ها و تجارب شرح داده می‌شود. کتابداران اخیراً در چین فعالیت‌های زیادی درباره سواد اطلاعاتی انجام داده‌اند، ضمن اینکه آنها را آماده می‌کنند تا به بخشی از آموزش جدید تبدیل شوند.

کلیدواژه‌ها

چین، سواد اطلاعاتی، کتابداران، آموزش عالی

مقدمه

سیاست‌های دولت مرکزی چین تشویق صنعتی شدن از طریق اطلاعات است. گروهی به سرپرستی نخست‌وزیر برای هدایت توسعه اطلاع‌رسانی سازماندهی شده است. گسترش اطلاعات عامل بسیار مهمی است و بر اقتصاد ملی و فعالیت‌های اجتماعی تأثیر خواهد داشت، بنابراین

در آغاز قرن جدید، محیط اطلاعاتی جهان در معرض تغییرات عمده است و کشور چین نیز از این تغییرات مستثنا نیست. یکی از بزرگ‌ترین چالش‌ها، رشد چشمگیر اطلاعات است. اطلاعات کالایی ارزشمند و متأثر از نظام اقتصادی مبتنی بر دانش شناخته شده است. یکی از

1. "Information Literacy in Chinese Higher Education". *LIBRARY TRENDS*, Vol. 51, No.2(fall 2002): 210-217.
2. Ping Sun

۳. دانشجوی دکترا و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اهواز m_bardestani2002@yahoo.com

قطعاً برکل محیط آموزش و بنیان آن تأثیرگذار خواهد بود. آموزش، به ویژه آموزش اطلاع‌رسانی به یکی از موضوعات اساسی تبدیل شده است. علاوه بر این سواد اطلاعاتی مؤلفه‌ای ضروری است برای کمک به افراد تا پاسخگوی نیازهای جامعه اطلاعاتی در حال شکل گرفتن گردند. در چین، بیش از همیشه، افرادی که با آموزش، کتابخانه و علوم اطلاع‌رسانی در ارتباطند، در بحث‌های مربوط به سواد اطلاعاتی شرکت می‌کنند و مطالعات و تجربیاتشان را در این حوزه توسعه می‌دهند.

مفهوم دقیق سواد اطلاعاتی چیست؟ چه اهداف یا معیارهایی از سواد اطلاعاتی باید مطرح شود؟ چگونه معیارهای سواد اطلاعاتی باید اجرا شوند؟ برای توسعه سواد اطلاعاتی چه کارهایی انجام شده و چه کارهایی باید در آینده انجام شود؟ این موارد از اهداف اصلی آموزش در چین، به ویژه در محیط‌های دانشگاهی است.

در محیط اطلاعاتی پیچیده کنونی، افراد با انتخاب اطلاعات گوناگون مواجه هستند. سواد اطلاعاتی اساس یادگیری مادام‌العمر را شکل می‌دهد و می‌تواند افراد را برای تولید دانش جدید به منابع نامحدود هدایت کند. دانشکده‌ها و دانشگاه‌ها باید توجهی جدی به سواد اطلاعاتی داشته باشند و آن را در اهداف آموزشی خود بگنجانند.

کتابخانه دانشگاهی مرکز منابع اطلاعاتی و مطالعاتی در پردیس دانشگاه است و کتابداران به واسطه آموزش و تخصصشان، مریدان طبیعی سواد اطلاعاتی هستند.

رسالت آموزش نوین چین

برای پیشبرد و ارتقاء سواد اطلاعاتی افراد جامعه، وزارت کشور چین طرح «اصلاح ریشه‌ای آموزش و ترویج سواد اطلاعاتی» را برای مدارس، دانشکده‌ها و دانشگاه‌ها تدوین کرده است. در آغاز سال ۲۰۰۱، این هدف که «هر مدرسه‌ای عضو شبکه خواهد بود» به تدریج در سطح کشور مطرح شد. فناوری اطلاعات یک مؤلفه و نیاز اصلی در برنامه‌های تحصیلی مدارس خواهد بود. طی پنج تا ده سال آینده، ۱۵۰۰۰۰ مدرسه با ۳۰ میلیون دانش‌آموز در چین قادر خواهند بود مبانی فناوری اطلاعات را فراگیرند زیرا این امر در برنامه تحصیلی شان گنجانده خواهد شد.

محیط یادگیری جدید

در حال حاضر بیش از ۸۰ درصد از دانشگاه‌های چین به سرنت^۴ متصل هستند. بسیاری از دانشگاه‌ها دارای شبکه اطلاعاتی محلی^۵ مربوط به دانشکده خود هستند و تعداد زیادی از خدمات‌دهنده‌های رایانه‌ای پیوسته را برای استفاده در کتابخانه‌ها، ادارات، آزمایشگاه‌ها و همچنین خوابگاه‌ها پیشتیبانی می‌کنند. زیرساخت‌های اطلاعاتی پیشرفته به ایجاد یک محیط آموزشی جدید که اساس کتابخانه‌های رقومی اولیه و دانشگاه‌های مجازی را شکل می‌دهد، کمک می‌کند. محیط‌های یادگیری جدید آموزش عالی را فراتر از دانشگاه‌ها توسعه می‌دهند و سبب مؤثرتر شدن و کارآمدی بیشتر آن می‌شوند. این امر همچنین موجب تشریک مساعی آموزش عالی با دیگر نهادهای اجتماعی می‌شود.

اینترنت امکان خودآموزی^۶ به وسیله آموزش مجازی از راه دور را، در هر زمان و مکان برای دانشجویان فراهم می‌کند. این امر باعث می‌شود دانشجویان بتوانند آزادانه و فعالانه به یادگیری مطالب بپردازند و از اطلاعات جاری استفاده کنند. بنابراین یادگیری بر اساس منابع اطلاعاتی موجود در کل جهان خواهد بود. اصلی‌ترین هدف تلاش برای ارتقاء سواد اطلاعاتی، آموزش دانشجویان برای استفاده مؤثر و کارآمدتر از اطلاعات است.

چالش‌های جدید در آموزش

در قرن جدید آموزش عالی با رقابت‌هایی مواجه است. یادگیری قابل انعطاف^۷ و تفکر انتقادی^۸ دانشجویان را قادر می‌سازد تا کارآمدتر عمل کنند. این یک گفته مشهور در حوزه آموزشی چین است: «دانشجویان را با سلاح‌های شکاری مجهز کنید تا با کیف‌های پر از غذا». منظور از «سلاح‌ها» مهارت‌ها و توانایی‌های افراد است. امروزه منظور از این «سلاح‌ها» چیست؟ سواد اطلاعاتی می‌تواند یک «سلاح» باشد. این قابلیت یکی از چهار توانایی ضروری همدیف با خواندن، نوشتن و ریاضیات است. سواد اطلاعاتی به دانشجویان مهارت‌های ذخیره، سازماندهی و دستیابی اطلاعات را می‌آموزد. دانشجویان باید خود - راهبر^۹ و خود - تصمیم‌گیر^{۱۰} باشند و بدانند برای انجام طرح‌ها و تکالیفشان چگونه اطلاعات را بیابند و استفاده کنند. آنها باید فراگیرند چگونه بیاموزند و

4. CERNET= شبکه آموزش و پژوهش چین که در ۱۹۹۴ آغاز به کار کرد و دو گذرگاه به اینترنت دارد.

5. LAN

6. Self - Learning

7. Flexible Learning

8. Critical thinking

9. Self-directing

10. Self-deciding

آموزش می‌دهد. این دوره‌های منظم موضوعاتی مانند "استفاده از کتابخانه‌های پیشرفته"، "استفاده از کتب مرجع" و "بازیابی اطلاعات (مدرک)" را در بر می‌گیرند. این دوره‌ها که در سطوح مختلف، آموزش داده می‌شوند، پیش‌نیازهای متفاوتی دارند. هدف اصلی این دوره‌ها، آموزش فناوری دسترسی به اطلاعات جدید با تمرکز بر روش‌شناختی جستجو و کاربرد رایانه است. بعضی از دوره‌های گردآوری اطلاعات و مدارک، ویژه دانشجویان کارشناسی ارشد است و آنها را برای انجام رساله درسی‌شان آماده می‌کند. نمونه‌ای

اینترنت امکان خودآموزی به وسیله آموزش مجازی از راه دور را، در هر زمان و مکان برای دانشجویان فراهم می‌کند. این امر باعث می‌شود دانشجویان بتوانند آزادانه و فعالانه به یادگیری مطالب بپردازند و از اطلاعات جاری استفاده کنند. بنابراین یادگیری بر اساس منابع اطلاعاتی موجود در کل جهان خواهد بود.

از این دوره‌ها "گردآوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات برای عناوین خاص تحقیقات دانشگاهی"، "اصول و فناوری دستیابی به اطلاعات" و "مدیریت منابع اطلاعاتی ست".

کتب درسی و مواد آموزشی

جنبه‌ها، ویژگی‌ها و اهداف متعدد دوره‌های "بازیابی اطلاعات" بارها توسط دفتر ویژه کمیته آموزشی چین سازماندهی و بازنگری شده است. مواد آموزشی و کتاب‌های درسی به وسیله کتابدارانی که به دانشجویان آموزش می‌دهند، تألیف، ویراستاری و بازنگری شده است. داده‌های آماری نشان می‌دهد طی بیست سال گذشته بیش از ۴۰۰ کتاب درسی برای آموزش دوره‌های مهارت‌های اطلاعاتی منتشر شده است. بعضی از این منابع به صورت کتاب‌های درسی دنباله‌دار، بعضی درباره جستجوی رایانه‌ای و برخی نیز بر موضوعات خاص متمرکز هستند. بیشتر آنها بازیابی اطلاعات با کمک رایانه و شبکه‌ها را نشان می‌دهند.

فراگیرندگان مادام‌العمر شوند. مدرکی با عنوان «معیارهای قابلیت سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی» در سال ۲۰۰۰ به وسیله انجمن کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی^{۱۱} در ایالات متحده منتشر شد. برای بهبود ارزیابی و سنجش نتیجه آموزش، مر بیان چینی باید آموزش سنتی را بازنگری کنند و برنامه تحصیلی با محتوای سواد اطلاعاتی را پایه‌ریزی نمایند.

کانون توجه جدید

در ژانویه ۲۰۰۱ اولین همایش بین‌المللی با موضوع «آموزش و یادگیری در محیط شبکه‌ای: عمل، چالش و چشم‌انداز در چین» برگزار شد. این همایش بر مهارت‌های مورد نیاز گردآوری و پردازش اطلاعات تمرکز داشت و باعث ترغیب مدارس و دانشکده‌ها برای آموزش مهارت‌های اساسی رایانه شد. به دنبال این همایش در ژانویه ۲۰۰۲ «کارگاه آموزشی ملی سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی» در شهر هاربین تشکیل شد. کتابداران و مدرسان دانشگاه‌های داخل و خارج از کشور درباره قابلیت‌های سواد اطلاعاتی به بحث و بررسی پرداختند. هم‌زمان با این فعالیت‌ها، مقالات زیادی با موضوع سواد اطلاعاتی در مجلات و روزنامه‌های چین به چاپ رسید.

مروری بر آموزش مهارت‌های اطلاعاتی در دانشگاه‌های چین

با نظارت کمیته آموزش چین^{۱۲}، آموزش مهارت‌های اطلاعاتی در کتابخانه‌های دانشگاهی طی بیست سال گذشته پیشرفت چشمگیری داشته است. این آموزش‌ها نه تنها به شکل دوره‌های رسمی^{۱۳} بلکه در قالب الگوهای مختلف تدریس و کارآموزی که به وسیله دانشکده‌ها و دانشگاه‌های چین برای اهداف و نیازهای خاصشان طراحی شده بود، ارائه گردید.

دوره‌های واحدی

کتابخانه دانشگاه شینخوا^{۱۴} در یکن^{۱۵} نمونه خوبی از کاربرد دوره‌های واحدی مربوط به اطلاع‌رسانی است. این کتابخانه ده دوره تحصیلی درباره کتابخانه و سواد اطلاعاتی ارائه کرده است و بیش از ۲۰۰۰ دانشجو، شامل دانشجویان دوره کارشناسی ارشد را طی برنامه‌ای یک ساله

آزمایشگاه‌های رایانه

بسیاری از کتابخانه‌های دانشگاهی در چین آزمایشگاه‌هایی را برای آموزش و تمرین جستجوی اطلاعات مهیا کرده‌اند. به‌طور معمول دوازده پایانه رایانه وجود دارد که به کتابخانه یا شبکه محلی دانشکده یا اینترنت متصل هستند. این آزمایشگاه‌ها که بسیار مورد توجه دانشجویان هستند، یادگیری را ساده‌تر و مؤثرتر کرده‌اند. پایگاه‌ها و روش‌های جستجو واقعی، و قابل لمس و مشاهده هستند و فرایند جستجو برای دانشجویان دوسویه^{۱۶} است. منابع اطلاعاتی می‌توانند از تعداد زیادی از پایگاه‌ها و

با گسترش جامعه اطلاعاتی، سواد اطلاعاتی به میزان زیادی با نظام آموزشی چین در حال ادغام است. توجه و حمایت همه بخش‌های جامعه به‌ویژه بخش آموزش لازم است. قطعاً استقرار یک برنامه آموزشی سواد اطلاعاتی عملی و دائم در دانشگاه‌های چین به زمان نیاز دارد، هر چند آغازی مناسب داشته است.

وبسایت‌ها انتخاب شوند. آزمایشگاه‌ها با فراهم کردن زمان و مکان رایگان، دانشجویان را قادر می‌سازند که خودآموزی کنند. در این آزمایشگاه‌ها، نظارت و ارزیابی قسمتی از فرایند یادگیری است.

ابزار آموزشی مخصوص آموزش به کمک رایانه

تعداد زیادی کلاس درس بزرگ و کوچک، بازسازی شده‌اند و به امکانات فناورانه پیشرفته شامل پروژکتورهای تلویزیونی، دوربین‌های عکاسی، رایانه‌ها و تجهیزات مربوطه مجهز هستند. همه مواد آموزشی و ابزارهای آموزشی مخصوص آموزش به کمک رایانه می‌توانند به صورت الکترونیکی تهیه، در رایانه ذخیره و از طریق شبکه برای ارائه در کلاس منتقل شوند و نهایتاً برای استفاده بعد از کلاس دانشجویان نیز موجود باشند. در محیط شبکه نسخه‌های رقومی و مشابه دوره‌های آموزشی می‌توانند به آسانی از طریق ریزموج‌ها، ماهواره‌ها و اینترنت منتقل شوند. آموزش از راه دور بازایی اطلاعات رایانه‌ای تشویق شده است. کتابخانه

دانشگاه شینخوا در سال ۱۹۹۷ در این زمینه پیشگام بود.

تنوع آموزش

بسیاری از دوره‌های آموزشی برای رفع نیازهای اطلاعاتی مختلف شامل تورهای آموزشی برای دانشجویان جدید و آموزش با موضوع‌های خاص برای دانشجویان کارکنان، و کادر آموزشی دانشکده انجام می‌شود. کتابداران برای آگاهی از نیازهای بازایی اطلاعات با دانشکده‌ها و بخش‌های آموزشی همکاری می‌کنند. در حال حاضر کتابداران دانشگاه‌های چین تمرکز خاصی بر آموزش مهارت‌های اطلاع‌رسانی دارند. کتابدارانی که با دوره‌ها و آموزش اطلاع‌رسانی سروکار دارند در حال گردآوری اطلاعات مربوط به نوع بازخورد دانشجویان و استادان مشاور هستند. از این اطلاعات برای بهبود بخشیدن به کیفیت دوره‌های آموزشی استفاده خواهد شد.

وب سایت برای بحث و تبادل نظر

برای ارتباط آسان کتابدارانی که مسئولیت آموزش اطلاع‌رسانی را بر عهده دارند، یک صفحه خانگی در وب‌سایت کتابخانه دانشگاه شینخوا ساخته شده است. این صفحه خانگی پویا و دوسویه است. همه کتابداران، استادان، دانشجویان و کادر آموزشی دانشکده‌ها که به آموزش اطلاع‌رسانی علاقه‌مندند برای تبادل اخبار، پیام‌ها، بیان نظرات، پیشنهادها و به‌طور کلی برای پیشبرد آموزش اطلاع‌رسانی تشویق به مشارکت می‌شوند.

<http://www.tshingua.edu.cn/eng/index.htm>

نیاز به سواد اطلاعاتی

نسل جدید دانشجویان برای وسعت بخشیدن به ایده‌ها و پایه‌های دانش خود به اطلاعات بیشتری نیازمندند. آنها علاوه بر مطالب درسی با موضوعات اجتماعی نیز سروکار دارند و از اطلاعاتی که به دست آورده‌اند و همچنین تفکرات منتقدانه خویش بهره می‌برند. آنها فقط به مطالب مطرح شده در کلاس‌های درس بسنده نکرده‌اند و مایلند بیشتر خود - راهبر^{۱۷} باشند. علاوه بر این، کادر آموزشی دانشکده‌ها و مدیران باید مطمئن باشند که آموزششان، دانشجویان را برای یادگیری مادام‌العمر آماده می‌کند. برای فراهم کردن زمینه اطلاعاتی، استادان مایلند

16. Interactive
17. Self-directed

دستورالعمل‌های مبتنی بر دانش را تجدید کنند و توانایی‌هایشان را برای گردآوری و استفاده از منابع اطلاعاتی رقومی افزایش دهند. نتایج آموزش و موفقیت‌های تحقیقاتشان باید بر پایه‌ای علمی ارزیابی شده و به وسیله اطلاعات مرتبط و مناسب حمایت شوند.

اصلاح دوره تحصیلی

دوره آموزشی "بازیابی اطلاعات" که به وسیله کمیته آموزشی چین به عنوان یک واحد مقدماتی به تصویب رسید، به طور مستمر در مراکز آموزش عالی ارائه شده است. کتابداران در اهداف، محتوا و روش‌های آموزش یادگیری که یک جنبه مهم سواد اطلاعاتی است، تغییراتی ایجاد کرده‌اند. آنها رهنمودهای آموزش را دوباره طراحی کرده و پوشش دوره را توسعه داده‌اند. دوره‌ها و آموزش‌های مربوط به بازیابی اطلاعات نیز گسترش یافته‌اند. همه این موارد فرصت‌های مناسبی برای رشد سواد اطلاعاتی فراهم می‌کند. در این زمینه انجام برخی آزمایش‌ها آغاز شده است. برای مثال، دانشجویان اطلاعات مرتبط را جستجو و سازماندهی می‌کنند و سپس منابع اطلاعاتی را برای انجام تکلیف درسی در موضوعی خاص ارزیابی می‌کنند. دوره‌های آموزشی مخصوص دانشجویان کارشناسی ارشد، "فناوری و اصول دستیابی به اطلاعات"، در کتابخانه دانشگاه شینخوا با روش‌ها و محتوای آموزشی مختلف آزمایش شد و نتایج عالی به دنبال داشت.

گسترش آموزش

بسیاری از مراکز، آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی را برای دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد و همچنین در قالب دروس تخصصی ارائه می‌کنند. این دوره‌ها معمولاً به صورت کلاس‌های آموزشی جداگانه و مکمل دوره‌های آموزشی برگزار می‌شوند. بعضی از این دوره‌ها به طور منظم، برخی در زمان نیاز و برخی نیز برای معرفی منابع و پایگاه‌های جدید به کاربران، برگزار می‌شود. کتابداران دانشگاهی برنامه‌های آموزشی‌شان را برای آموزش سریع‌تر دانشجویان و استادان دانشکده‌ها در شبکه قرار می‌دهند. آموزش اطلاع‌رسانی در همه دانشکده‌ها برای آگاهی از نیازهای اطلاعاتی مختلف ضروری است. دانشکده‌ها هسته آموزش هستند. یک مدرس چینی

جمله معروفی دارد: «آنچه، دانشگاه نامیده می‌شود مبتنی بر ساختمان‌های بزرگ آن نیست بلکه متکی بر هیئت علمی آن است». در آموزش عالی، قبل از هر چیز باید افراد تحصیل‌کرده با توانایی‌های اطلاعاتی وجود داشته باشند. مدرسان معمولاً وقت کمی برای روزآمد کردن اطلاعاتشان دارند. کتابداران باید ارتباط نزدیکی با آنها داشته و نیازهای اطلاعاتی مختلف آنها را شناسایی کنند. در این صورت است که می‌توان نیازهای اطلاعاتی جاری و مرتبط را شناخت. این امر به همکاری کتابدار و اعضای هیئت علمی کمک خواهد کرد.

همکاری با آموزش حرفه‌ای

تقریباً هر دوره آموزشی به نوعی با گردآوری اطلاعات و دانش در ارتباط است. سواد اطلاعاتی به سرعت به همه حوزه‌های مطالعه و یادگیری حرفه‌ای راه پیدا کرده است. انتخاب منابع اطلاعاتی و استخراج دانش جدید باید مهم‌ترین بخش آموزش حرفه‌ای باشد. این امر مستلزم همکاری میان کتابداران و اعضای هیئت علمی دانشکده‌هاست.

برای ارتقاء دو مقوله مهم سواد اطلاعاتی و آموزش حرفه‌ای دو راه وجود دارد. یک راه، تلفیق آموزش حرفه‌ای با سواد اطلاعاتی است، بنابراین واحد درسی مهارت‌های اطلاع‌رسانی می‌تواند با آموزش حرفه‌ای ترکیب شود. برای مثال چگونگی گردآوری اطلاعات و مدارک به دانشجویان کارشناسی ارشد برای اجرای رساله درسی‌شان آموزش داده شود. آموزش و تمرین توانایی اطلاعاتی در زمینه نیازهای حرفه‌ای خاص بسیار مؤثر و کارآمدتر خواهد بود. بنابراین استاد راهنما، کتابداری است که با سواد اطلاعاتی سروکار دارد. در این باره توسعه سواد اطلاعاتی به همکاری اعضای هیئت علمی نیاز دارد.

راه دیگر ادغام کردن آموزش اطلاعاتی در سخنرانی‌های درسی حرفه‌ای است. این بدان معناست که واحدهای درسی حرفه‌ای، محتوای سواد اطلاعاتی را در برگیرند. کادر آموزشی دانشکده باید استاد راهنما باشند و بر کار دانشجویان در یافتن منابع اطلاعاتی مرتبط و تکمیل یادگیری حرفه‌ای آنها نظارت داشته باشند. دانشجویان از طریق بحث‌های داخل و خارج از کلاس و همچنین از طریق تفکر انتقادی، قادر خواهند بود اطلاعات جدید را با دانش پایه‌شان تلفیق نمایند. طی فرایند دوره تحصیلی،

اعضای این گروه با بررسی و سازماندهی واحدهای درسی مربوط به سواد اطلاعاتی، تلاش می‌کنند با همکاری یکدیگر توانایی‌های سواد اطلاعاتی را کامل‌تر به دانشجویان آموزش دهند.

دانشجویان توانایی‌های اطلاعاتی‌شان را تجربه می‌کنند و آن را وسعت می‌بخشند. همه این روش‌ها همکاری میان کتابداران و اعضای هیئت علمی را گسترش می‌دهد.

آموزش از دور

توسعه آموزش سواد اطلاعاتی متکی بر فناوری اطلاعات، شامل شبکه‌ها و رایانه‌هاست. اخیراً دانشگاه‌های چین کلاس‌های چند رسانه‌ای و آزمایشگاه‌های بیشتری ایجاد کرده‌اند. دوره‌های چندرسانه‌ای و ابزار آموزشی مخصوص آموزش با کمک رایانه که شبکه‌ای شده به تدریج توسعه یافته و برای مفیدتر کردن آموزش به کار رفته است. این امکانات می‌تواند در دوره‌های آموزش از راه دور به کار گرفته شود و امکان فراگیری برای بزرگسالان خارج از دانشکده‌ها را نیز فراهم آورد. وسایل شنیداری - دیداری، انیمیشن‌ها و تصاویری از این قبیل سبب می‌شود بحث‌ها و سخنرانی‌ها پرشورتر باشد و یادگیری جذاب‌تر شود. بسیاری از پایگاه‌ها و مواد آموزشی از شبکه‌ها گرفته شده است. این امر فرصت خودآموزی را برای دانشجویان فراهم می‌کند و محیط یادگیری خود - جهت‌دار آنها را نظم می‌بخشد. بسیاری از کتابداران دانشگاهی، شبکه آموزش به کمک رایانه را که شامل آموزش سواد اطلاعاتی است فراهم می‌کنند و بعضی از کتابخانه‌ها از این نوع آموزش نتایج بسیار خوبی گرفته‌اند.

روش آموزش

مهارت‌های اطلاعاتی شامل توانایی دستیابی، ارزیابی و استفاده مؤثر، نقادانه، اخلاقی و قانونی از اطلاعات است. کتابداران به تنهایی نمی‌توانند این وظیفه آموزشی پیچیده را انجام دهند. همه گروه‌های آموزشی و مدیران باید در این زمینه با یکدیگر همکاری کنند. کتابخانه دانشگاه شینخوا در حال طراحی و تنظیم واحدهای درسی سواد اطلاعاتی است و به دنبال جلب حمایت واحدها و بخش‌های دیگر است. بنابراین مرکز رایانه، مرکز رسانه‌ها، مرکز شبکه، مرکز آموزش از دور، مرکز تحقیقات آموزشی، مدرسه کتابداری و اطلاع‌رسانی، مدرسه حقوق، مدرسه اقتصاد و مدیریت برای مشارکت با کتابخانه در آموزش سواد اطلاعاتی فعالیت می‌کنند. کادر آموزشی این مدارس و بخش‌ها نیز گروه آموزشی مربوطه را تشکیل می‌دهند.

معیارها و ارزیابی

در بازنگری آموزش سنتی اطلاع‌رسانی، نیاز به تقویت هر چه بیشتر سواد اطلاعاتی در چین بیش از پیش آشکار شد. برای ایجاد یک نظام ارزیابی سواد اطلاعاتی براساس ویژگی‌های کشور چین، لازم است معیارهای جهانی موجود با معیارهای سواد اطلاعاتی در چین مقایسه شوند. توانایی‌های سواد اطلاعاتی باید با سواد کتابخانه‌ای، سواد رسانه‌ای، سواد رایانه‌ای، سواد اینترنتی، سواد پژوهشی و همچنین مهارت‌های تفکر انتقادی همگن شود. در این زمینه یک برنامه تحقیقاتی ویژه آماده شده است و استاندارد ملی برای آموزش عالی، پیشنهاد خواهد شد. معیار ارزیابی ممکن است سنجش دانشجویان باشد تا دریابیم که آیا آنها می‌دانند چگونه یاد بگیرند و تا چه اندازه در انجام کارهایشان به‌ویژه در محیط اجتماعی موفق هستند.

نتیجه

با گسترش جامعه اطلاعاتی، سواد اطلاعاتی به میزان زیادی با نظام آموزشی چین در حال ادغام است. توجه و حمایت همه بخش‌های جامعه به‌ویژه بخش آموزش لازم است. قطعاً استقرار یک برنامه آموزشی سواد اطلاعاتی عملی و دائم در دانشگاه‌های چین به زمان نیاز دارد، هر چند آغازی مناسب داشته است. به منظور شناسایی اهداف استقرار (سواد اطلاعاتی) در آینده نزدیک، نیازهای آموزشی باید کارآتر باشند به گونه‌ای که بتوانند آموزش مهارت‌های اطلاعاتی را نیز در برگیرند.

تاریخ دریافت: ۱۳۸۲/۱۰/۲۴